

Eesti wallanõukogude walimiste ajutised määrused.

Wäljaantud Ajutise Eesti Kubermangu Maanõukogu poolt Ajutise Walitsuse 22 juunil 1917 a. kinnitatud määruste 5 jao I ja II punkti põhjal.

§ 1. Kõigis Eestimaa Kubermangu waldades hakatakse otsekohe pärast määruste wälja kuulutamist Kubermangu Teatajas wallanõukogu liikmete walimist toimetama.

§ 2. Iga wald asutab walimise komisjoni käesolewate määruste § 29 põhjal. Walimise komisjonid teewad tarwilist eeltööd järgmiste määruste põhjal.

§ 3. Wallanõukogu liikmete arw määratakse wallas, kus kuni 1500 elanikku on, 15 pääle; iga 200 elaniku kohta, mis üle selle, määratakse 1 liige, mitte aga üle 25 liikme ühtekokku. Liikmete arwu määrab kindlaks walla walimise komisjon.

§ 4. Wallanõukogu liikmete walimisest osawõtmise (aktiivne) õigus on mõlemast soost isikutel, kes 20 aastat wanaks on saanud ja kes walijate nimekirja kokku seadmise ajal walla ja tema juurde arwatawate mõisate ja alewite piirides elawad ehk kellel seal kodune sissesede on.

Walimisest ei wõta osa:

a). Mungaseisusest isikud ja b) need, kes seadusliku korra järele nõdrameelseteks on tunnistatud ja üleüldse kõik, kes eestkostmise all seisawad.

§ 5. Walimise õigusest jääwad ilma:

I) need, kes kohtu poolt trahwitud on õiguste kaotamise ehk kitsendustega—kolme aasta jooksul pärast trahwi ärakandmist, kui neil õigused waremalt seaduslisel teel tagasi antud ei ole. Kes aga nuheldud on warguse, pettuse, kättesaldatud waranduse omandamise, warastatud waranduse warjamise, warastatud ehk pettuse teel saadud waranduse ostmise ehk pandikswõtmise eest äriajamise kombel, wõltsimiste, liiaku wõtmise, altkäemaksu andmise ja wõtmise, salajasewiinapõletamise ja kangete jookide müümise eest, kui ka need, kes kohtu poolt walimiste õiguste rikkumises süüdi on mõistetud —ühe aasta jooksul pääle trahwi ärakandmist, ja

II) lõbumajade pidajad.

§ 6. Wallanõukogu liikmeteks wõib walida, Eestimaa kub. ajut. korrald. seaduse § 17 põhjal. niihästi neid, kellel walimisest osawõtmiseks õigus on, kui ka teisi isikuid, kes walla piirides ei ela ja kellel sääl kodust-sissesedet ei ole, muidu aga teistele nõuetele wastawad, mis walimisest osawõtmiseks on seatud.

§ 7. Iga wald on iseenesest üks walimise ringkond, kuid walla walimise komisjonil jääb õigus walda kahte ehk mitmesse jaoskonda häälele äraandmise otstarbeks jagada.

§ 8. Walijate nimekirjad seatakse kokku waldades wallawalitsuste poolt mitte hiljem, kui 10 päewa jooksul pärast nende määruste kohale jõudmist.

§ 9. Wallawalitsuse poolt kokkuseatud ja walla walimise komisjoni poolt läbiwaadatud walijate nimekirja pannakse walimise komisjoni poolt wallawalitsuses wälja 7-eks päewaks üleüldiseks järelwaatamiseks. Selle juures peawad walimise komisjoni esitajad 2 päewa jooksul, mille hulgas pühapäew peab olema, wiibima wallamajas, et nimekirja paranduseks ülesandmisi wastu wõtta.

Tähendus: Mitte hiljem kui 3 päewa enne nimekirjade wäljapanemist peawad walimise komisjonid sellest rahwale kuulutuste abil teatama, mis rahwarikastesse kohtadesse wälja pannakse. Niisama antakse walimise komisjoni poolt aegsasti teada, millal komisjoni esitajad wallamajas wilbiwad.

§ 10. Kelme päewa jooksul pärast nimekirja wäljapanemise aja lõppu wõib Maakonna komissar protesti awaldada ja walijad wõiwad kaebusi sisse anda nimekirja puudulikkuse ja wigade kohta, kui walimise komisjon neid kõrwaldanud ei ole. Tähendatud protestid ja kaebused antakse walla walimise komisjoni kaudu maakonna administratiwsele kohtule sisse, kes neid 5 päewa jooksul läbi waatab ja oma otsustest kaebajatele ning walimise komisjonile teada annab. Ühes protesti ehk kaebusega, mitte hiljem kui järgmise päewal pääle nende kättesaamist, paneb walla walimise komisjon kõik asjasse puutuwa walimise materjali maakonna administratiwsele kohtule ette.

Tähendus: Kus administratiwseid kohtuid weel ei ole, seal täidab nende aset Maakonna Nõukogu poolt walitud sellekohane komisjon.

§ 11. Walijate nimekirja pannakse nende pärandustega, mis § 10 järele tehtud, ja mitte hiljem kui 5 päewa enne walimist uuesti wälja üleüldiseks järelwaatamiseks, korra järele, mis § 9 ära on tähendatud.

§ 12. Isikud, kes nimekirja sisse ei ole kantud ehk kes enne walimisi walimise õigused kaotanud, ei wõtta walimistest osa.

§ 13. Kõigis waldades peetakse walimise waldade walimise komisjonide juhatusel pühapäewal, mis walimise komisjoni poolt ära on määratud, mitte hiljem 3 septembrit 1917 a. Walimise sedelite äraandmiseks on walla walimise komisjon walimiste päewal awatud kell 10 hommikul kuni 8 õhtul. Walla walimise komisjon annab määratud korra järele ja mitte hiljem kui 2 nädalat enne walimist walimise päewa, tunni, koha ja ruumi awalikult teada.

§ 14. Mitte hiljem, kui 7-mal päewal kell 12 enne walimist peawad walijad walla walimise komisjoni esimehele üles andma walla nõukogu liikmete kandidaatide nimekirjad. Kandidaadid awaldawad oma nõusolekut teatawas nimekirjas kandideerida kirjalikult ehk telegrammi teel. Nimekirjades, kus rohkem kandidatisid on, kui nõukogusse liikmeid walida tuleb, jäetakse kandidaadid, kes wiimastena seisawad, arwesse wõtmata. Nimekirjad peawad allkirjutatud olema vähemalt 10 walija poolt, kelle allkirju nimekirja sisseandja kirjalikult nimekirja pääl õigeks tunnistab kaelakohtulikku wastutamist wõltsimise eest enese pääle wõttes. Sisseantud nimekirjad, mis selle punkti nõudmistele wastawad, nummerdatakse ära walimise komisjoni esimehe poolt selles järjekorras, nagu nad sisse antud. Niisuguse numbri all, ja sisseandjate soowi järele, ka selle märkusega, missuguse partei ehk rühma poolt kandidaadid on üles antud, pannakse kandidaatide nimekirjad üleüldiseks teada-andmiseks vähemalt walimise ruumides ja sel korral, kui walimised wäljaspool wallamaja on, ka wallamajas üles, mitte hiljem, kui 7-mal päewal kell 2 p. l. enne walimist niisugusel wiisil, nagu seda walimise komisjon otsustanud on. Nimekirjad jääwad wälja kuni walimiste lõpuni.

Tähendus 1: Üks ja seesama isik ei wõi mitut nimekirja sisseandjana soowitada.

Tähendus 2: Sisseantud nimekirja tagasi wõtta ei ole lubatud.

Tähendus 3: Sisseantud nimekirja muutmised ja parandused ei ole lubatud.

§ 15. Walla walimise komisjonid on kohustatud walimistest neid isikuid tagandama, kellel komisjoni poolt saadud teadete järele walimise õigust ei ole. Enne walimisi loetakse ette käesolewate määruste § 4, 5, 12. 16-20 ja 26, mille juures walijatele ära seletakse, et seadusewastaselt walimistest osawõtjad kaelakohtu seaduse määruste järele wastutusele wõetakse.

§ 16. Kellegil ei ole walimisel rohkem, kui üks hääle ja iga walija wõib ainult ühes walimise ringkonnas hääletamisest osa wõtta. Hääle edasi andmine ei ole lubatud.

§ 17. Walimisi toimetakse nii, et walija hääletab ainult ühe nimekirja poolt, milles kandidadid wallanõukogu jaoks on ülesseatud. Walimisi toimetakse kinnisel hääletamisel walimise sedelitega.

§ 18. Igas walimise sedelis peab ülestähendatud olema selle kandidaatide nimekirja number, milles need wallanõukogu kandidadid olid üles määratud, kelle poolt walija hääle annab. Sedelid pannakse walijate poolt ümbrikutesse, mis läbipaistmata, ühewärwilised ja ilma mingisuguste märkideta peawad olema. Walimise komisjoni poolt muretsetud on ja tema määratud pitsatid kannawad. Iga walija annab sedeli kinnises ümbrikus isiklikult awalikul koosolekul komisjoni esimehe ehk tema asetäitja kätte, kes ümbriku kinnipitseritud kasti laseb walija juuresolekul. Sedelid ja ümbrikud mis neile nõudmistele ei wasta, ei wõeta hääle lugemisel arwesse.

§ 19. Walimise ajal walwab korra järele walla walimise komisjoni esimees ehk tema asemik, kes kohustatud on selle järele waatama, et komisjoni istumise ruumis ainult walimisi toimetatakse, walimiste kihustööd ei tehta ja waba walimistekorda ei rikuta.

§ 20. Selsamal ehk järgmisel päewal peale sedelite andmist, nagu walla walimise komisjon seda ette on ära määranud ja enne walimisi walja on kuulutanud, wõetakse igas walimise ringkonnas ehk jaoskonnas ilmunud walijate juuresolekul hääle lugemine ette, mis kandidaatide nimekirjade poolt antud on. Lugemisest saadud lõpuarwud märgitakse iseäralise lehe pääle, mis komisjoni esimehe ja liikmete poolt allakirjutakse.

§ 21. Üleüldine wallanõukogu liikmete arw jagatakse ülesantud kandidaatide nimekirjade wahel proportsionalselt hääle arwu järele, mis walimistel iga nimekirja poolt antud on.

§ 22. Liikmete arwu äramääramiseks, mida igast nimekirjast walituks tuleb lugeda, kaswatakse walitawate liikmete üleüldine arw hääle arwuga, mis teatawa nimekirja poolt on antud, ja jagatakse siis selle hääle arwu pääle, mis wallas kõigi nimekirjade peale kokku on antud. Sellest jagamisest saadud number määrab isikute arwu, mis igast nimekirjast, temas tähendatud kandidaatide korra järele, esimesest peale hakates, niisugune arw, mis jagamisest saadud arwule wastab. Kui jagamisest saadud arwus terwed numbrid ühes murudega on ehk ainult murrud, mille tõttu walitutege wõrreldes üleüldisest walitawate liikmete arwust üks ehk enam puudu jääb, siis seatakse murrudega numbrid murdude suuruse korra järele üles, suuremast peale hakates ja puudujäänud liikmete arw jagatakse nende nimekirjade wahel, millel kõige suuremad murrud on, igatühe nimekirja peale üks. Kui murrud ühesuurused on, siis otsustab liisk, missuguse nimekirjale koht jääb.

§ 23. Kui ühes ehk mitmes ülesantud liikmete kandidaatide nimekirjas kandidatisid vähem ülesmääratud on, kui neid eelminewa punkti järele nimekirjast wõtma peab, siis loetakse kõige pealt walituks kõik neis nimekirjades tähendatud kandidadid; ülejäänud liikmete arw wõetakse teistest nimekirjadest p. 22 tähendatud korra järele, ainult selle wahaga, et arwe tegemise juures jagataw ülejääk kaswatatud hääle arwuga, mis ainult nende nimekirjade poolt on antud, millele wahel jagamist toimetatakse.

§ 24. Walla walimise komisjonides teewad komisjoni esimehe poolt walijate hulgast kutsutud sekretärid protokollid; milles üles tähendatakse komisjoni koosoleku awamise ja lõpetamise aeg, hääletamisest osawõtnud walijate arw, walijate poolt tehtud protestid, esimehe korraldused ja komisjoni otsused. Walimise lõpetamise järele loetakse awalikul komisjoni koosolekul protokoll ja walimise leht ette, kirjutakse esimehe, komisjoni liikmete ja sekretäri poolt alla.

§ 25. Walimise toimetuse lõpetamise järele seab walla walimise komisjon walla nõukogu liikmete nimekirja kokku. See nimekiri kuulatakse walimise komisjoni poolt üleüldiseks teadaandmiseks ning antakse kreisi komissarile teada.

§ 26. Isikuid, kes walla nõukogu liikmete walimise wabaduse ja õiguse rikkumises süüdi on, wõetakse wastutusele kaelakohtu seaduse par. 328-328 järele (1912 wäljaanne).

§ 27. Walimiste lõpetamise järele lõpeb walimise komisjoni tegewus ja kõik walimise aktid ühes teiste dokumentide ja walimiste lehtedega jääwad walla arhiwi alalhoidmiseks.

§ 28. Kaebtusi walimiste juures ettetulnud eksituste kohta wõiwad ainult need isikud sisse anda, kellel walimise õigus on ja ainult kolme päewa jooksul walimiste lõpetamise järele. Sellesama aja jooksul on maakonna komissaril õigus protesti awalada. Kaebtused antakse sisse § 10 määratud korras.

§ 29. Walla walimise komisjonid seatakse kokku kahest liikumata waranduse omanikkude, rentnikkude ja äripidajate esitajast ja kahest tööliste ja iseseiswate käsitöölise esitajast, keda walijate koosolekul kummagi rühma poolt eraldi walitakse. Walimise komisjoni liikmed waliwad enesele esimehe walla walijate hulgast ja tarwiduse korral vähemalt ühe abikomisjoni liikmete hulgast. Kui walimise jaoskondi § (7) kaks ehk rohkem on, korraldatakse walla walimise komisjoni poolt iga jaoskonna jaoks alakomisjon, mis koos seisab walimise komisjoni esimehe abist ja tema poolt walijate hulgast kutsutud protokollid kirjutajast. Peale selle wõib walla ja ala walimise komisjoni astuda igast walijate rühmast, kus kandidaatide nimekirjad sisse on antud, üks asemik.

Tähendus: Walijate koosoleku kutsub kokku wallawalitsus esimesel pühapäewal peale nende määruste kätte saamist.

§ 30. Walla walimise komisjonil on õigus otsustada 2 liikme ja esimehe juures olekul; alakomisjon on otsusewõimeline juhataja ja protokollid kirjutaja juuresolekul.

§ 31. Sel korral, kui maakonna administratiiv kohus ehk maakonna nõukogu üksikute kandidaatide walimisi tühjaks tunnistab (10), astuwad järgmised kandidadid sellest samast nimekirjast nende asemele. Kui walimised ehk mõne rühma nimekiri terwelt tühjaks tunnistatakse, wõetakse, uued walimised ette, kus juures uusi walijate nimekirju mitte kokku ei säeta. Niisamuti wõetakse uued täiendawad walimised, kui nimekirjas tarwilikka kandidatisi ei ole.

§ 32. Walla nõukogud, mis enne on tehtud, kui teade walimiste tühjaks tunnistamisest (10) walla walitsuse kätte jõudis, jääwad makswaks. Wallametnikud, kes nõukogu poolt, mille walimised tühjaks tunnistatud, on walitud, jääwad oma ametisse nii kauaks, kuni uus nõukogu uued ametnikud walib ja need ametisse astuwad.

§ 33. Walla nõukogude liikmed, kes käesolewate määruste põhjal walitud kui ka nende poolt walitud täidesaatwad ja teised walla walitsuse organid, loetakse walituks kuni 1 jan. 1919. Enne selle päewa kätte jõudmist määrarawad walla nõukogud uute walimiste päewa ära. Nendel walimistel walitud isikud, kui ka uude poolt walitud täidesaatwad ja teised organid loetakse kolme aasta peale walituks.

§ 34. Wallanõukogu juhatajaks on wallawalitsus, keda wallanõukogu esimesel koosolekul oma keskest walib.

§ 35. Wallawalitsus seisab koos wallawanemast, vähemalt ühest tema abist ja sekretärist.

Tähendus 1. Sekretäri wõib ka wäljaspoolt nõukogu walida.

§ 36. Nõukogu koosolekuid juhatab wallawanem ehk tema abi. Neil kordadel, kui wallawalitsuse tegewust arutakse, juhatab nõukogu koosolekut nõukogu liige, keda igal üksikul korral selleks walitakse ja kirjutab protokollid nõukogu poolt walitud isik.

§ 37. Wallawalitsuse walimised sünniwad salajasel hääletamisel absolut hääle enamusega. Walituks loetakse need, kes kõige rohkem hääli on saanud.

§ 38. Wallanõukogu koosolek on otsusewõimeline, kui vähemalt pool kõigist nõukogu liikmetest koos on.

Tallinnas, 15 juulil 1917.

Ajutise Eesti Kubermangu Maanõukogu esimees: **Ar. Wallner.**

Sekretär: **M. Kiirats.**